

Dit fragment mag uitsluitend voor educatieve doeleinden worden gebruikt en niet verder worden verspreid.

Arundhati Roy

De God van Kleine Dingen

Vertaald door Christien Jonkheer

2017 Prometheus Amsterdam

4

Abhilash Talkies

Abhilash Talkies prees zichzelf aan als de eerste bioscoop in Kerala met een 70 mm cinemascope-scherf. Om dit nogmaals te benadrukken, was de gevel ontworpen als een betonnen replica van een gebogen cinemascope-scherf. Bovenaan (betonnen letters, neonlicht) stond ABHILASH TALKIES, in het Engels en in het Malayalam.

De toiletten heetten HEM en HAAR. HAAR voor Ammu, Rahel en Baby Kochamma. HEM alleen voor Estha, want Chacko was de reserveringen in hotel Sea Queen gaan checken.

‘Lukt het wel?’ vroeg Ammu bezorgd.

Estha knikte.

Door de rode formicadeur die langzaam vanzelf sloot, liep Rahel achter Ammu en Baby Kochamma naar binnen bij HAAR. Ze draaide zich om om over de spekgladde marmeren vloer te zwaaien naar Estha Alleen (met kam), Estha met zijn beige puntschoenen aan. Hij bleef in de vieze marmeren lobby met de eenzame, glurende spiegels staan wachten tot de rode deur zijn zusje wegnam. Toen draaide hij zich om en stapte op HEM af.

In HAAR zei Ammu tegen Rahel dat ze maar boven de pot moest balanceren om te plassen. Ze zei dat Openbare Toiletpotten smerig waren. Net als Geld. Je kon nooit weten wie het aangeraakt had. Lepralijders. Slagers. Automonteurs. (Pus. Bloed. Smeer.)

Toen Kochu Maria haar eens had meegenomen naar de slager, had Rahel gezien dat er op het groene vijfroepiebiljet dat hij teruggaf een kloddertje rood vlees zat. Kochu Maria had het vleesklod-

dertje weggeveegd met haar duim. Het sap had een rode veeg achtergelaten. Ze had het geld in haar lijfje gestopt. Bloedgeld met de stank van vlees.

Rahel was te klein om boven de pot te kunnen balanceren, en daarom tilden Ammu en Baby Kochamma haar op, met haar benen over hun armen gehaakt. Haar voeten met naar binnen gekromde tenen in Bata-sandalen. Hoog in de lucht met haar broekje naar benee. Even gebeurde er niets en Rahel keek met ondeugende (wat nu?) vraagtekens in haar ogen naar haar moeder en jongste oudtante op.

‘Toe dan,’ zei Ammu. ‘Ssssss...’

Ssssss voor de klank van plassssen. Mmmmm voor de klank van muziek, de ‘Sssound of Mmmmjoezik’.

Rahel giechelde. Ammu giechelde. Baby Kochamma giechelde. Toen het stroompje begon, pasten ze haar zweefpositie aan. Rahel schaamde zich niet. Toen ze klaar was, kwam Ammu met toiletpapier. ‘Ga jij of ga ik?’ vroeg Baby Kochamma aan Ammu.

‘Maakt niet uit,’ zei Ammu. ‘Ga uw gang. Na u.’

Rahel hield haar handtas vast. Baby Kochamma tilde haar gekreukte sari op. Rahel bestudeerde de kolossale benen van haar oudtante. (Jaren later, toen er in de geschiedenisles op school werd voorgelezen – *keizer Babur had een wasbleke gelaatskleur en dijen als zuilen* – doemde dit tafereel weer voor haar op. Baby Kochamma die als een dikke vogel boven het bioscooptoilet balanceerde. Blauwe aderen die als bobbelig breiwerk over haar doorschijnende schenen liepen. Dikke knieën met putjes. En haar erop. Arme kleine voetjes die zo’n last moesten torsen!) Baby Kochamma wachtte de helft van een halve tel. Hoofd vooruitgestoken. Dom lachje. Laagdeinende boezem. Meloenen in een blouse. Kont hoog naar achteren. Toen het gorgelende, klaterende geluid kwam, luisterde ze met haar ogen. Door een bergpas bruiste een gele beek.

Rahel genoot van dit alles. De handtas vasthouden. Dat ze allemaal plasten waar de anderen bij waren. Als vriendinnen. Toen had ze nog geen idee wat een waardevol gevoel dat was. *Als vriendinnen*. Nooit zouden ze zo meer samen zijn. Ammu, Baby Kochamma en zij.

Toen Baby Kochamma klaar was, keek Rahel op haar horloge.

‘Wat heeft u er lang over gedaan, Baby Kochamma,’ zei ze. ‘Het is tien voor twee.’

Drie kleine kleutertjes (dacht Rahel)
Die zaten op een bek,
boven op een bek;
En ze zaten er al jaren.

Haasje Langzaam. Rahel dacht altijd aan Langzaam als een mens. Kurien Langzaam. Kuty Langzaam. Mol Langzaam. Kochamma Langzaam.

Kuty Langzaam. Vergheze Repje. En Kuriakose. Drie broers met haarroos.

Ammu deed het suizelzacht. Tegen de zijkant van de pot, zodat je het niet kon horen. Het harde van haar vader was uit haar ogen verdwenen; het waren weer Ammu-ogen geworden. Ze had diepe kuiltjes in haar lach en leek niet meer boos. Om Velutha of de spuugbel.

Dat was een Goed Teken.

Estha Alleen moest in HEM in de pisbak op mottenballen en peukjes plassen. In het toilet plassen zou een Nederlaag betekenen. Maar hij was niet lang genoeg om in de pisbak te plassen. Hij moest Hoogte hebben. Hij vond wat hij zocht in een hoek van HEM. Een vuile bezem, een halfvol limonadeflesje met melkwit spul (fenol) waar zwarte dingen in dreven. Een slappe dweil en twee roestige blikjes met niks. Misschien waren het wel blikjes van Paradise Zuur. Ananastukjes op siroop. Of schijven. Ananasschijven. Zijn eer aldus gered door de blikjes van zijn grootmoeder, rangschikte Estha Alleen de roestige blikjes met niks voor de pisbak. Hij ging erop staan, op elk blikje een voet, en plaste zorgvuldig, met een minimum aan bibber. Als een Man. De peukjes waren eerst vochtig geweest, maar nu kolkten ze drijfmat en pluizig rond. Moeilijk aan te steken. Toen hij klaar was, zette Estha de blikjes bij de wastafel voor de spiegel. Hij waste zijn handen en maakte zijn haar nat. Toen, in het niet zinkend bij de grote kam van Ammu, herstelde hij zorgvuldig zijn kuif. Eerst glad achterover, dan naar voren duwen, en dan aan het eind een zijslag. Hij stopte de kam weer in zijn zak, stapte van de blikjes en zette ze terug bij de fles, de dweil en de

bezem. Hij maakte een buiging voor ze. Voor de hele mikmak. De fles, de bezem, de blikjes en de slappe dweil.

‘Buiging,’ zei hij, en hij lachte, want toen hij klein was, dacht hij altijd dat je ‘buiging’ moest zeggen als je boog. Dat je het moest zéggen om het goed te doen. ‘Buiging maken, Estha,’ zeiden ze dan. Als hij dan boog, zei hij ‘buiging’, en dan keken ze naar elkaar en lachten ze en begon hij weer te tobben.

Estha Alleen met de ribbeltjestanden.

Buiten ging hij op zijn moeder, zijn zusje en zijn oudtante staan wachten. Toen ze kwamen, vroeg Ammu: ‘Oké Esthappen?’

‘Oké,’ zei Estha en hij knikte voorzichtig om zijn kuif niet te bederven.

Oké? Oké. Hij stopte de kam weer in haar tasje. Ammu voelde een plotselinge opwelling van liefde voor haar gereserveerde, waardige zootje op zijn beige puntschoenen, die net zijn eerste volwassen missie achter de rug had. Ze streek met liefhebbende vingers door zijn haar. Ze bedierf zijn kuif.

De Man met de metalen Eveready-zaklamp zei dat ze moesten opschieten, de film was al begonnen. Ze moesten zich de rode treden met het oude rode tapijt ophaasten. Rode trap met rode spuugvlekken in de rode hoek. De Lampenman trok zijn mundu op en hield hem met zijn linkerhand onder zijn ballen bij elkaar. Onder het klimmen verhardden zijn kuitspieren onder zijn klimmende huid zich tot harige kanonskogels. Hij hield de lamp in zijn rechterhand. Hij haastte zich in zijn hoofd.

‘Hij is allang bezig,’ zei hij.

Dus hadden ze het begin gemist. Het opgaan van het gerimpelde fluwelen doek, met de gloeilampjes in de gele kwastjes. Langzaam omhoog. Ze hadden vast ‘Baby Elephant Walk’ gespeeld uit *Hatari*. Of ‘Colonel Bogey’s March’.

Ammu hield Estha’s hand vast. Baby Kochamma, die zich de trap ophees, die van Rahel. Baby Kochamma, gebukt onder haar meloenen, wilde zichzelf niet bekennen dat ze zich op de film verheugde. Ze had liever het gevoel dat ze het alleen maar voor de kinderen deed. Ze hield in haar hoofd een nauwgezette boekhouding bij van Wat Zij Voor Anderen Gedaan Had en Wat Anderen Niet Gedaan Hadden Voor Haar.

Zij vond de nonnenscènes aan het begin van de film het leukst en hoopte maar dat ze die niet gemist hadden. Ammu had Estha en Rahel uitgelegd dat de mensen altijd datgene het leukst vonden waarmee ze zich het sterkst *Identificeerden*. Rahel bedacht dat ze zich waarschijnlijk het sterkst *Identificeerde* met Christopher Plummer die kapitein Von Trapp speelde. Chacko *Identificeerde* zich totaal niet met hem en noemde hem kapitein Von TrappelZak.

Rahel was net een opgewonden mug aan een lijntje. Vliegend. Gewichtloos. Twee treden omhoog. Twee treden omlaag. Eentje omhoog. Tegen de ene trap van Baby Kochamma beklom zij er vijf.

I'm Popeye the sailor man pom pom

I live in a cara-van pom pom

I o-pen the door

And fall-on the floor

I'm Popeye the sailor man pom pom.

Twee omhoog. Twee omlaag. Eentje omhoog. Hup hop.

'Rahel,' zei Ammu. 'Heb je nu nog je lesje niet geleerd?'

Dat had ze best: *Opwinding Loopt Altijd Uit Op Tranen*. Pom pom.

Ze kwamen bij de lobby van de ronde prinsessenloge. En liepen langs het buffet waar de sinas stond te wachten. En de citroenlimonade. De sinas te sinaasappelig. De citroen te citroenig. De chocolaatjes te smelterig.

De Lampenman deed de zware prinsessenlogedeur open en daar had je het pindakrakende ventilatorzoemende donker. Het rook naar ademende mensen en haarolie. En oud vloerkleed. Een magisch *Sound of Music*-luchtje dat Rahel nog kende. Een herinnering die ze koesterde. Net als muziek roepen luchtjes herinneringen op. Ze haalde diep adem en stopte het in een flesje voor het nageslacht.

Estha had de kaartjes. Kleine Man. *Lived in a cara-van*. Pom pom.

De Lampenman bescheen de roze kaartjes. Rij J. Stoel 17, 18, 19, 20. Estha, Ammu, Rahel, Baby Kochamma. Ze wurmden zich langs geïrriteerde mensen die hun benen naar links en rechts schoven om

ruimte te maken. Je moest de zittingen van de stoelen omlaagtrekken. Baby Kochamma hield de zitting voor Rahel omlaag terwijl zij erop klom. Ze was niet zwaar genoeg; de stoel klapte haar als beleg in een broodje tussen rug en zitting, en daarom keek ze maar tussen haar knieën door. Twee knieën en een fonteintje. Estha bezat meer waardigheid en ging op het puntje van zijn stoel zitten.

De schaduwen van de ventilatoren vielen op de zijkanten van het scherm waar de film niet was.

Weg met de lamp. Vooruit met de Wereldhit.

De camera nam een hoge vlucht in de hemelsblauwe (autokleurige) Oostenrijkse lucht met de heldere, droeve klanken van kerkklokken.

Ver beneden op de grond, op de binnenplaats van de abdij, glommen de kinderkopjes. Er liepen nonnen overheen. Als trage sigaren. Rustige nonnen schaarden zich rustig om hun Moeder Overste die nooit hun brieven las. Ze dromden als mieren rond een broodkruimel. Sigaren om een Sigarenkoningin. Geen haar op hun knieën. Geen meloenen in hun blouse. En een adem als pepermunt. Ze kwamen zich bij Moeder Overste beklagen. Met zoetgevooisde klachten. Over Julie Andrews die nog boven in de bergen *The hills are alive with the sound of music* aan het zingen was, en voor de zoveelste keer te laat was voor de mis.

Ze klimt in een boom en schaaft haar knie

klikten de nonnen op muzikale wijze.

Ze danst naar de mis voor de grap

Ze loopt met scheuren in haar jurk

En fluit vaak op de trap

In het publiek begonnen ze zich om te draaien.

‘Ssst!’ zeiden ze.

Ssst! Ssst! Ss!

*Ze draagt zelfs krullers in haar haar
onder haar nonnenkap!*

Er klonk een stem van buiten de film. Helder en zuiver sneed hij door het ventilatorzoemende, pindakrakende donker. Er zat een non in het publiek. In het publiek draaiden hoofden zich als flessendoppen om. Zwartharige achterhoofden veranderden in gezichten met monden en snorren. Sissende monden met tanden als haaien. Een heleboel. Als stickers op een kaart.

‘Ssst!’ zeiden ze samen.

Estha was degene die zong. Non met kuif. Een Elvis Pelvis-non. Hij kon er niets aan doen.

‘Eruit met die jongen!’ zei het Publiek toen het hem in de gaten kreeg.

Mondhouden of wegwezen. Wegwezen of mondhouden.

Het Publiek was een Grote Man. Estha was een Kleine Man, met de kaartjes.

‘Estha, hou in vredesnaam je MOND!’ fluisterde Ammu fel.

Dus hield Estha zijn MOND. De monden en snorren wendden zich af. Maar toen kwam onverhoeds het zingen weer terug en Estha kon niet ophouden.

‘Ammu, mag ik het buiten gaan zingen?’ vroeg Estha (voor Ammu hem een klap verkocht). ‘En dan kom ik na het liedje weer terug.’

‘Maar denk niet dat ik je ooit nog eens meeneem,’ zei Ammu. ‘Je zet ons allemáál voor schut.’

Maar Estha kon er niets aan doen. Hij stond op om weg te gaan. Langs de boze Ammu. Langs Rahel die zich tussen haar knieën door concentreerde op de film. Langs Baby Kochamma. Langs het Publiek dat zijn benen weer moest verschuiven. Naar links en rechts. Het rode bordje boven de deur zei met rode letters UIT. En Estha ging ERUIT.

In de lobby wachtte de sinas. Wachtte de citroen. Wachtten de smelterige chocolaatjes. Wachtten de staalblauwe schuimrubberen autobanken. Wachtten de BINNENKORT IN DIT THEATER!-posters.

Estha Alleen ging in de lobby van de prinsessenloge van de Abhishash-bioscoop op de staalblauwe schuimrubberen autobank zitten zingen. Met een nonnenstem, helder als zuiver water.

*Maar hoe zorg je dat ze luistert
Hoe zorg je dat ze blijft?*

De Man achter het buffet, die wachtend op de pauze op een rij krukjes had liggen slapen, werd wakker. Met dikke ogen zag hij Estha Alleen met zijn beige puntschoenen. En zijn bedorven kuif. De Man veegde zijn marmeren toonbank met een grijs doekje. En wachtte. Wachtend veegde hij. Vegend wachtte hij. En zag hij Estha zingen.

*Hoe hou je een golf vast op het zand?
O, hoe los je een probleem op als Mari... jaaa?*

‘Hé! *Eda cberukka!*’ zei de Sinas-Citroenman, met een dikke, knarsende slaapstem. ‘Waar ben jij in godsnaam mee bezig?’

*Hoe hou je een manestraal
in je hand?*

zong Estha.

‘Hé!’ zei de Sinas-Citroenman. ‘Weet jij wel dat dit mijn rustpauze is? Straks moet ik wakker worden om te werken. Dus kun jij hier geen Engelse liedjes gaan zitten zingen. Mond houden.’ Zijn gouden polshorloge ging bijna schuil onder zijn krullerige onderarmhaar. Zijn gouden ketting ging bijna schuil onder zijn borsthaar. De knoopjes van zijn witte polyester overhemd stonden open tot waar de zwelling van zijn buik begon. Hij zag eruit als een opgesmukte barse beer. Achter hem had je spiegels waar de mensen zich in konden bekijken terwijl ze gekoelde frisdrank en versnaperingen kochten. Om hun kuif te herstellen en hun knotjes recht te trekken. De spiegels gluurden naar Estha.

‘Ik kan een Schriftelijke Aanklacht tegen jou indienen,’ zei de Man tegen Estha. ‘Wat zeg je daarvan? Nou? Een Schriftelijke Aanklacht.’

Estha hield op met zingen en stond op om weer naar binnen te gaan.

‘Nu ik toch op ben,’ zei de Sinas-Citroenman, ‘nu je me toch in mijn rustpauze wakker hebt gemaakt, nu jij me gestóórd hebt, kun je ten minste iets komen drinken. Dat is wel het minste wat je doen kunt.’

Hij had een ongeschoren bullebakgezicht. Zijn tanden, gele piano-toetsen, gluurden naar de kleine Elvis de Pelvis.

‘Nee, dank u,’ zei Elvis beleefd. ‘Mijn familie zit vast op me te wachten. En ik heb al mijn zakgeld al opgemaakt.’

‘Zakgeld?’ vroeg de Sinas-Citroenman met nog steeds glurende tanden. ‘Eerst Engelse versjes, en nu weer zakgeld! Kom jij soms van de maan?’

Estha draaide zich om om te gaan.

‘Wacht es even!’ zei de Sinas-Citroenman scherp. ‘Wacht es even!’ zei hij, nu wat vriendelijker. ‘Ik had je toch iets gevraagd?’

Zijn gele tanden waren magneten. Ze zagen, ze lachten, ze zongen, ze roken, ze bewogen. Ze hypnotiseerden.

Hij weefde een akelig web: ‘Ik vroeg waar je vandaan kwam.’

‘Uit Ayemenem,’ zei Estha. ‘Ik kom uit Ayemenem. Mijn grootmoeder is de eigenaresse van Paradise Zuur & Zoetwaren. Ze is de Slapende Vennoot.’

‘O ja?’ zei de Sinas-Citroenman. ‘En met wie slaapt ze dan wel?’ Hij lachte een naar lachje dat Estha niet begreep. ‘Laat maar. Dat snap je toch niet.’

‘Kom iets te drinken halen,’ zei hij. ‘Gratis gekoelde limonade. Kom maar. Kom maar hier en vertel me eens wat meer over je grootmoeder.’

Estha ging. Aangetrokken door de gele tanden.

‘Hier. Achter de toonbank,’ zei de Sinas-Citroenman. Hij liet zijn stem dalen tot een gefluister. ‘Het moet stilletjes, want voor de pauze is drinken verboden. Het is een Overtreding van de Bioscoopwet.’

‘Strafbaar,’ voegde hij er na een korte stilte aan toe.

Estha liep achter de toonbank om zijn Gratis Gekoelde Limonade. Hij zag de drie hoge krukjes op een rij staan zodat de Sinas-Citroenman erop kon slapen. Het hout glom van zijn zitten.

‘Als je dit nu even voor me vasthoudt,’ zei de Sinas-Citroenman terwijl hij Estha door zijn zachte, witte katoenen lendendoek zijn penis aanreikte, ‘als je dit nu even vasthoudt, pak ik je limonade. Sinas? Citroen?’

Estha hield hem vast omdat hij moest.

‘Sinas? Citroen?’ vroeg de Man. ‘Citroensinas?’

‘Citroen, alstublieft,’ zei Estha beleefd.

Hij kreeg een koud flesje en een rietje. Toen had hij dus een flesje in de ene hand en een penis in de andere. Hard heet, geaderd. Geen manestraal.

De hand van de Sinas-Citroenman sloot zich om die van Estha. Zijn duimnagel was lang als die van een vrouw. Hij bewoog Estha’s hand op en neer. Eerst langzaam. Toen snel.

De citroenlimonade was koud en zoet. De penis heet en hard.

De pianotoetsen bleven gluren.

‘Dus je grootmoeder heeft een fabriek?’ vroeg de Sinas-Citroenman. ‘Wat maakt ze dan?’

‘Allerlei producten,’ zei Estha, zonder te kijken, met het rietje in zijn mond. ‘Vruchtenlimonade, zuur, jam, kerrievoeder. Ananasschijven.’

‘Mooi,’ zei de Sinas-Citroenman. ‘Prima.’

Zijn hand omklemde die van Estha steviger. Stevig en zweterig. En nog sneller.

Snel sneller sneller

Sneller nog dan snel

Tot het sneller snelst is

Sneller nog dan snel.

Door het kledderige papieren rietje (bijna plat van spuug en angst) kwam het vloeibare citroenzoete omhoog. Estha blies door het rietje (terwijl zijn ene hand bewoog), blies belletjes in het flesje. Kleverigzoete citroenbelletjes van de limonade die hij niet naar binnen kreeg. In zijn hoofd maakte hij een lijstje van zijn grootmoeders producten.

ZUUR	VRUCHTENLIMONADE	JAM
mango	sinaasappel	banaan
groene peper	druif	gemengde vruchten
kalebass	ananas	grapefruitmarmelade
knoflook	mango	–
zoute limoen	–	–

Toen vertrok het stoppelgezicht zich en was de hand van Estha nat en warm en kleverig. Er zat eiwit op. Wit eiwit. Van een tweeminuten-ei.

De citroenlimonade was koud en zoet. De penis was zacht en verschrompeld als een leeg leren beursje. Met zijn grauwe doekje veegde de man Estha's andere hand af.

'Drink nu je limonade maar op,' zei hij en liefdevol kneep hij in Estha's achterwerk. Stevige pruimen in een strakke broek. En beige puntschoenen. 'Je moet het niet laten staan,' zei hij. 'Denk eens aan al die arme mensen die niks te eten of te drinken hebben. Jij bent een rijkeluisbofkont, met zakgeld en de fabriek van je grootmoeder als erfenis. Je zou God moeten danken dat je geen zorgen hebt. Drink nu maar op.'

En zo dronk Esthappen Yako achter het buffet van de Abhilash-prinsessenlogelobby, in de bioscoop met Kerala's eerste 70 mm cinemascop-scherm, zijn gratis flesje prik, zijn gratis flesje angst. Zijn tectroenige citroen te koud, te zoet. De prik steeg naar zijn neus. Al gauw zou hij nog een flesje krijgen (gratis angst met prik). Maar dat wist hij nog niet. Hij hield zijn kleverige Andere Hand een eindje van zich af.

De hand waar hij niets mee mocht aanraken.

Toen Estha zijn flesje leeg had, zei de Sinas-Citroenman: 'Op? Goed zo.'

Hij pakte het lege flesje en het geplette rietje en stuurde Estha terug *The Sound of Music* in.

Terug in het haaroliedonker hield Estha zijn Andere Hand zorgvuldig uitgestoken (met de palm naar boven, alsof hij een denkbeeldige sinaasappel vasthield). Hij glipte langs het Publiek (hun benen naar links en rechts), langs Baby Kochamma, langs Rahel (nog steeds achteruitgeklapt) en langs Ammu (nog steeds geërgerd). Estha ging zitten, nog steeds met zijn kleverige sinaasappel.

En daar had je kapitein Von TrappelZak. Christopher Plummer. Arrogant. Hardvochtig. Met een mond als een streep. En een staal-snerpend politiefluitje. Een kapitein met zeven kinderen. Schone, frisse kinderen. Net een zak pepermuntjes. Hij deed net alsof hij niet van ze hield, maar dat was wel zo. Hij hield van ze. Hij hield van

haar (Julie Andrews), zij hield van hem, ze hielden van de kinderen, de kinderen hielden van hen. Ze hielden allemaal van elkaar. Het waren schone, blanke kinderen en ze hadden zachte bedden met Ganzendons.

Het huis waarin ze woonden had een meer, tuinen, een brede trap, witte ramen en deuren en bloemetjesgordijnen.

De schone, blanke kinderen, ook de grote, waren bang van onweer. Om ze te kalmeren, stopte Julie Andrews ze allemaal in haar schone bed en zong een schoon liedje voor ze over een paar van haar lievelingsdingen. Dit waren een paar van haar lievelingsdingen.

- 1 Meisjes in jurkjes met blauw-witte lintjes
- 2 Ganzen die vliegen in 't licht van de maan
- 3 Glimmend-koperen potten
- 4 Deurbellen, sleebellen, schnitzels met noedels
- 5 Enzovoort.

En toen kwam er in het hoofd van een zekere twee-eiige tweeling in het publiek van de Abhilash Talkies een aantal dringende vragen op, zoals:

- (a) *Liet kapitein Von TrappelZak zijn been wippen?*
Neen.
- (b) *Blies kapitein Von TrappelZak spuugbelletjes? Nou?*
Geen sprake van.
- (c) *Schrokte hij?*
Neen.

O kapitein Von Trapp, kapitein Von Trapp, zou u van het jongetje met de sinaasappel in de stinkende zaal kunnen houden?

Hij heeft net de plasser van de Sinas-Citroenman in zijn hand gehouden, maar kunt u toch nog van hem houden?

En van zijn tweelingzusje? Die opgeklapt in haar stoel zit met haar fonteintje in een Love-in-Tokyo? Zou u ook kunnen houden van haar?

Kapitein Von Trapp had zelf ook nog een paar vragen.

(a) *Zijn het schone, blanke kinderen?*

Neen (*Maar Sophie Mol wel.*)

(b) *Blazen ze spuugbellen?*

Ja. (*Maar Sophie Mol niet.*)

(c) *Laten ze hun benen wippen? Als klerken?*

Ja. (*Maar Sophie Mol niet.*)

(d) *Hebben zij (of heeft een van hen) ooit de plasser van een vreemde vastgehouden?*

N... Nnja. (*Maar Sophie Mol niet.*)

‘Dan spijt het me zeer,’ zei kapitein Von TrappelZak. ‘Het gaat niet. Ik kan niet van ze houden. Ik kan niet hun Baba zijn. Geen sprake van.’

Kapitein Von TrappelZak kon het niet.

Estha legde zijn hoofd in zijn schoot.

‘Wat is er?’ vroeg Ammu. ‘Als je weer gaat zitten mokken, neem ik je linea recta mee naar huis. Rechtop zitten alsjeblieft. En kijken. Ik heb je niet voor niks meegenomen.’

Drink je flesje leeg.

Kijk naar de film.

Denk aan al die arme mensen.

Rijkeluisbofkont met zakgeld. Zonder zorgen.

Estha ging rechtop zitten en keek naar de film. Zijn maag ging tekeer. Hij had een groengolvend, drabbig, brokkig, zeewierig, zweverig, bodemloos-bodemvol gevoel.

‘Ammu?’ vroeg hij.

‘Wat NU weer?’ Het NU snauwde, blafte, spóóg eruit.

‘Ik voel me misselijk,’ zei Estha.

‘Alleen misselijk of moet je echt overgeven?’ De stem van Ammu klonk bezorgd.

‘Weet ik niet.’

‘Zullen we het gaan proberen?’ vroeg Ammu. ‘Dan voel je je daarna beter.’

‘Oké,’ zei Estha.

Oké? Oké.

‘Waar gaan jullie heen?’ wilde Baby Kochamma weten.

‘Estha gaat proberen over te geven,’ zei Ammu.

‘Waar ga je heen?’ vroeg Rahel.

‘Ik voel me misselijk,’ zei Estha.

‘Mag ik mee om te kijken?’

‘Nee,’ zei Ammu.

Opnieuw langs het Publiek (benen naar links en rechts). De vorige keer om te gaan zingen. Nu om te proberen over te geven. UIT via UIT. Buiten in de marmeren lobby stond de Sinas-Citroenman een snoepje te eten. Zijn wang pulde uit van een bewegend snoepje. Hij maakte zachte slurpgeluidjes als water dat uit een wasbak wegloopt. Er lag een groen Parry-papiertje op de toonbank. Die man kreeg gratis snoep. Hij had een rij gratis snoep in doffe flessen. Hij veegde de marmeren toonbank met zijn grauwe doekje dat hij vasthield in zijn harige horlogehand. Toen hij de stralende vrouw met de geboende schouders en het jongetje zag, gleeed er een schaduw over zijn gezicht. Toen lachte hij zijn draagbare-pianolach.

‘Alweer terug?’ vroeg hij.

Estha was al aan het kokhalzen. Ammu duwde hem naar de wc van de prinsessenloge. HAAR.

Hij werd omhooggehouden, tussen de niet-schone wasbak en Ammu’s lijf geklemd. Benen bungelend in de lucht. De wasbak had stalen kranen en roestplekken. En een bruinig web van haarscheurtjes, als de plattegrond van een ingewikkelde grote stad.

Estha’s lijf schokte, maar er kwam niets. Alleen gedachten. En die zweefden naar buiten en weer naar binnen. Ammu kon ze niet zien. Ze hingen als onweerswolken boven Wasbakstad. Maar de wasbakmannen en -vrouwen gingen gewoon hun dagelijkse gang. De wasbakauto’s en wasbakbussen raasden nog rond. Het wasbakleven ging verder.

‘Nee?’ vroeg Ammu.

‘Nee,’ zei Estha.

Nee? Nee.

‘Was dan je gezicht maar,’ zei Ammu. ‘Water helpt altijd. Was je gezicht maar, en dan gaan we citroenlimonade met prik halen.’

Estha waste zijn gezicht en handen en gezicht en handen. Zijn wimpers waren nat en samengekleefd.

De Sinas-Citroenman vouwde het groene snoeppapier op en

streek met zijn geverfde duimnagel de vouw scherp. Hij sloeg met een opgerold tijdschrift een vlieg buiten westen. Zorgvuldig knipte hij hem over de rand van de toonbank op de vloer. Hij bleef met zwak maaiende pootjes op zijn rug liggen.

‘Lieve jongen dat,’ zei hij tegen Ammu. ‘Zingt leuk.’

‘Het is mijn zoon,’ zei Ammu.

De Sinas-Citroenman keek naar Ammu met zijn tanden. ‘Echt? Zo oud kunt u toch nog niet zijn!’

‘Hij voelt zich niet lekker,’ zei Ammu. ‘Ik dacht dat hij misschien zou opknappen van koude limonade.’

‘Natuurlijk,’ zei de Man. ‘Natuurlijk natuurlijk. Sinascitroen?’ ‘Citroensinas?’ Vreselijke, gevreesde vraag.

‘Nee dank u.’ Estha keek naar Ammu. Groengolvend, zeewierig, bodemloos-bodemvol.

‘En u?’ vroeg de Sinas-Citroenman aan Ammu.

‘CocacolaFanta? IJsRozenmelk?’

‘Nee. Voor mij niets, dank u.’ zei Ammu. Diepbekuide, stralende vrouw.

‘Hier,’ zei de Man, met een handvol snoep, als een gulle stewardess. ‘Die zijn voor uw kleine Mon.’

Estha keek naar Ammu en zei: ‘Nee, dank u.’

‘Pak aan, Estha,’ zei Ammu. ‘Niet onbeleefd doen.’

Estha pakte ze.

‘Zeg eens dank u wel,’ zei Ammu.

‘Dank u wel,’ zei Estha. (Voor de snoepjes, voor het witte eiwit.)

‘Issalgoed,’ zei de Sinas-Citroenman in het Engels.

‘Zo!’ zei hij. ‘Mon zei dat u uit Ayemenem komt.’

‘Ja,’ zei Ammu.

‘Daar kom ik vaak,’ zei de Sinas-Citroenman. ‘De familie van mijn vrouw komt ervandaan. Ik weet waar uw fabriek staat. Paradise Zuur toch hè? Dat zei hij tenminste. Uw Mon.’

Hij wist waar hij Estha kon vinden. Dat wilde hij daarmee zeggen. Het was een waarschuwing.

Ammu zag de schitterende koortsige krentenoogjes van haar zoon.

‘We moeten gaan,’ zei ze. ‘We mogen geen koortsaanval riskeren. Hun nichtje komt morgen,’ legde ze uit aan Oom. En toen voegde ze er achteloos aan toe: ‘Uit Londen.’

‘Londen?’ Er blonk een nieuw respect in de ogen van Oom. Respect voor een familie die banden met Londen had.

‘Estha, blijf jij hier bij Oom. Ik ga Baby Kochamma en Rahel halen,’ zei Ammu.

‘Kom maar,’ zei Oom. ‘Kom hier maar bij me zitten op die hoge kruk.’

‘Nee, Ammu! Nee, Ammu, nee! Ik wil met u mee!’

Ammu, verbaasd door de ongewoon felle aandrang van haar doorgaans zo rustige zontje, verontschuldigde zich bij de Sinas-Citroenoom.

‘Anders doet hij nooit zo. Kom dan maar mee, Esthappen.’

Het weer-binnen-luchtje. Ventilatorschaduwen. Achterhoofden. Nekken. Kragen. Haar. Knotjes. Vlechten. Paardenstaarten.

Een fonteintje in een Love-in-Tokyo. Een klein meisje en een ex-non.

De zeven pepermuntkinderen hadden hun pepermuntwasbeurt achter de rug en stonden op een pepermuntrijtje met hun haar gladgekamd met brave pepermuntstemmen te zingen voor de vrouw die de kapitein bijna getrouwd had. De blonde barones die glom als een diamant.

The hills are alive

With the sound of music

‘We moeten weg,’ zei Ammu tegen Baby Kochamma en Rahel.

‘Maar Ammu!’ zei Rahel. ‘De Belangrijkste Dingen zijn nog niet eens gebeurd! Hij heeft haar nog niet eens gekúst! Hij heeft de Hitlervlag nog niet eens verscheurd! Ze zijn nog niet eens verraden door postbode Rolf!’

‘Estha voelt zich niet lekker,’ zei Ammu. ‘Kom mee!’

‘De nazisoldaten zijn er nog niet eens!’

‘Kom op,’ zei Ammu. ‘Opstaan.’

‘Ze hebben “High on a Hill with a Lonely Goatherd” nog niet eens gedaan!’

‘Moet Estha dan niet gezond zijn als Sophie Mol komt?’ vroeg Baby Kochamma.

‘Nee, dat hoeft niet,’ zei Rahel, zij het heel zachtjes.

‘Wat zei je daar?’ vroeg Baby Kochamma, die wel de strekking begreep, maar het niet verstaan had.

‘Niets,’ zei Rahel.

‘Ik heb het wel gehoord,’ zei Baby Kochamma.

Buiten stond Oom zijn doffe flessen te rangschikken. Hij veegde met zijn grauwe doekje de vochtkringen weg die ze op zijn marmere buffet hadden achtergelaten. Hij maakte zich klaar voor de pauze. Hij was een Schone Sinas-Citroenoom. Hij had een stewardessenhart dat in een berenlijf gevangen zat.

‘Gaat u al?’ vroeg hij.

‘Ja,’ zei Ammu. ‘Waar kunnen we een taxi krijgen?’

‘De poort uit, de weg op links,’ zei hij terwijl hij naar Rahel keek. ‘U had niet gezegd dat u ook nog een kleine Mol had.’ En hij stak zijn hand weer uit met een snoepje. ‘Hier Mol – voor jou.’

Estha, die niet wilde dat Rahel in zijn buurt kwam, zei haastig: ‘Neem dat van mij maar!’

Maar Rahel liep al op hem af. Toen ze dichterbij kwam, lachte hij haar toe en iets aan dat draagbare-pianolachje, iets aan de strakke blik waarin hij haar gevangenhiield, deed haar terugdeinzen. Het was het lelijkste wat ze ooit had gezien. Ze draaide zich bliksemsnel om naar Estha.

Ze week achteruit voor de harige man.

Estha duwde zijn Parry-snoepjes in haar hand en ze voelde zijn koortshete vingers waarvan de topjes koud waren als de dood.

‘Dag, Mon,’ zei Oom tegen Estha. ‘Tot ziens in Ayemenem misschien.’

Weer die rode treden. Ditmaal schoorvoette Rahel. Traag. Nee, ik wil niet weg. Een loodzware last aan een lijntje.

‘Aardige vent, die Sinas-Citroenkerel,’ zei Ammu.

‘Chhi!’ zei Baby Kochamma.

‘Je zou het niet aan hem zeggen, maar hij was vreselijk aardig voor Estha,’ zei Ammu.

‘Waarom trouwt u dan niet met hem?’ vroeg Rahel kriegel.

De tijd bleef stilstaan op de rode trap. Estha bleef stilstaan. Baby Kochamma bleef stilstaan.

‘Rahel,’ zei Ammu.

Rahel verstijfde. Ze had vreselijke spijt van haar woorden. Ze begreep niet waar ze vandaan waren gekomen. Ze had niet geweten dat ze in haar zaten. Maar nu waren ze eruit en terugstoppen ging niet. Ze hingen om die rode trap als klerken in een regeringsgebouw. Sommigen stonden, anderen zaten en weer anderen wipten met hun benen.

‘Rahel,’ zei Ammu, ‘besef je wel wat je zojuist hebt gedaan?’

Bange ogen en een fonteintje keken Ammu aan.

‘Rustig maar. Niet bang zijn,’ zei Ammu. ‘Je hoeft alleen maar antwoord te geven. Nou?’

‘Wat?’ vroeg Rahel met het kleinste stemmetje dat ze had.

‘Besef je wat je zojuist hebt gedaan?’

Bange ogen en een fonteintje keken Ammu aan.

‘Weet je wat er gebeurt als je mensen kwetst?’ vroeg Ammu. ‘Als je mensen kwetst, gaan ze minder van je houden. Dat komt er van onbezonnen woorden,’ zei Ammu. ‘Mensen gaan er een beetje minder door van je houden.’

Een kille nachtvlinder met ongebruikelijk dikke achterlijfzaden landde zachtjes op Rahels hart. Waar de ijsskoude pootjes haar aanraakten, kreeg ze kippenvel. Zes kippenvelbobbeltjes op haar onbezonnen hart.

Ammu hield een beetje minder van haar.

En toen de poort uit, de weg op links. De taxistandplaats. Een gekwetste moeder, een ex-non, een warm en een koud kind. Zes kippenvelbobbeltjes en een nachtvlinder.

De taxi rook naar slaap. Oude opgerolde kleren. Vochtige handdoeken. Oksels. Het was tenslotte de plek waar de taxichauffeur woonde. De enige plek waar hij zijn luchtjes kon opslaan. De stoeien waren vermoord. Opengesneden. Er pulde een dot vuilgele spons uit die op de achterbank hing te lillen als een reusachtige geelzuchtlever. De chauffeur had de fretachtige alertheid van een klein knaagdier. Hij had een Romeinse haakneus en een Little Richard-snor. Hij was zo klein dat hij door het stuur heen op de weg moest kijken. Voor de andere weggebruikers leek het net een taxi met passagiers maar zonder chauffeur. Hij reed snel, heetgebakerd, schoot vrije plekjes in en duwde andere auto's van hun rijstrook. Bij zebra's gaf hij gas. Bij rood reed hij door.

‘Waarom gebruikt u geen kussen of zo?’ opperde Baby Kochamma met haar vriendelijke stem. ‘Dan kunt u het beter zien.’

‘Waarom bemoeit u zich niet met uw eigen zaken, dame?’ opperde de chauffeur met zijn onvriendelijke stem.

Toen ze langs de inktzwarte zee reden, stak Estha zijn hoofd uit het raampje. Hij kon de warme, zoute bries proeven. Hij kon hem zijn haar voelen optillen. Hij wist dat Ammu ook minder van hem zou houden als ze erachter kwam wat hij met de Sinas-Citroenman had gedaan. Heel veel minder. Hij voelde de beschamende, kolkende, draaiende misselijkheid in zijn maag. Hij hunkerde naar de rivier. Want water helpt altijd.

De plakkerige neonavond stooft aan het taxiraam voorbij. Het was warm in de taxi, en stil. Baby Kochamma oogde verhit en opgewonden. Ze vond het heerlijk dat zij niet de oorzaak van de onvrede was. Elke keer als er een straathond overstak, probeerde de chauffeur hem uit alle macht te overrijden.

De nachtvlinder op Rahels hart spreidde zijn fluwelen vleugels en de kilte kroop in haar botten.

Op het parkeerterrein van hotel Sea Queen stond de hemelsblauwe Plymouth te kletsen met de andere, kleinere auto's. *Hslip Hslip Hsnoe-sna*. Een dikke dame op een feestje van kleine vrouwtjes. Met fladderende staartvinnen.

‘Kamer driehonderddertien en driehonderdzevenentwintig,’ zei de man bij de receptie. ‘Zonder airconditioning. Lits-jumeaux. De lift is wegens reparatie buiten werking.’

De oude liftbediende die ze naar boven bracht, had troebele ogen en miste twee knopen van zijn gerafelde roodbruine jas. Je kon zijn grauwe hemd zien. Hij moest het dwaze liftbediendepetje schuin op zijn hoofd dragen waarbij de strakke plastic band in de lubberende huid van zijn hals sneed. Het leek van onnodige wreedheid te getuigen om een oude man te verplichten zo'n petje schuin op te zetten en de wijze waarop de ouderdom aan zijn kin verkoos te hangen zo te verstoren.

Weer vielen er rode trappen te beklimmen. Het rode tapijt van de bioscoop achtervolgde ze. Vliegend tapijt.

Chacko zat op zijn kamer. Op een schranspartij betrapt. Gebra-

den kip, friet, mais en kippensoep, twee *paratha's* en vanilleijs met chocoladesaus. Saus in een sauskom. Chacko zei vaak dat het zijn wens was om zich dood te eten. Volgens Mammachi wees dat overduidelijk op onderdrukt verdriet. Chacko ontkende dat met klem. Volgens hem was het Pure Vraatzucht.

Chacko was verbaasd dat ze allemaal zo vroeg terug waren, maar deed alsof hij het doodnormaal vond. Hij at gewoon door.

Oorspronkelijk was het de bedoeling geweest dat Estha bij Chacko sliep en Rahel bij Ammu en Baby Kochamma. Maar nu Estha zich niet lekker voelde en er een herverdeling van de Liefde had plaatsgevonden (omdat Ammu een beetje minder van haar hield), moest Rahel bij Chacko slapen en Estha bij Ammu en Baby Kochamma.

Ammu pakte Rahels pyjama en tandenborstel uit de koffer en legde ze op het bed.

'Hier,' zei Ammu. Twee klikjes en de koffer was dicht. Klik. En klik.

'Ammu,' vroeg Rahel. 'Zal ik als straf mijn eten overslaan?'

Ze wilde maar al te graag van straf ruilen. Geen eten, als Ammu dan maar weer net zoveel van haar hield als eerst.

'Wat je wilt,' zei Ammu. 'Maar ik raad je aan om wel te eten. Als je tenminste wilt groeien. Misschien mag je wat van Chacko's kip.'

'Misschien. Misschien ook niet,' zei Chacko.

'Maar mijn straf dan?' vroeg Rahel. 'U heeft me mijn straf nog niet gegeven!'

'Bij sommige zaken zit een eigen straf ingebouwd,' zei Baby Kochamma, op een toon alsof ze Rahel een lastige som uitlegde.

Bij sommige zaken zit een eigen straf ingebouwd. Als een slaapkamer met vaste kasten. Binnenkort zouden ze allemaal veel meer te weten komen over straf. Dat je er verschillende formaten in had. Dat sommige straffen zo groot waren dat het eerder kasten met ingebouwde slaapkamers waren. Je kon er je hele leven in doorbrengen, zwerfend tussen de donkere planken.

Na de welterustenkus van Baby Kochamma bleef er een beetje spuw op de wang van Rahel achter. Ze veegde het met haar schouder weg.

'Welterusten,' zei Ammu. Maar ze zei het met haar rug. Ze was al weg.

‘Welterusten,’ zei Estha, te misselijk om van zijn zusje te houden.

Rahel Alleen keek hoe ze als zwijgende maar massieve schimmen door de hotelgang wegliepen. Twee grote en een kleine, op beige puntschoenen. Het rode tapijt nam het geluid van hun voetstappen weg.

Rahel stond vol verdriet in de deuropening.

Ze droeg het verdriet over de komst van Sophie Mol in zich. Het verdriet om Ammu die een beetje minder van haar hield. En het verdriet om wat de Sinas-Citroenman Estha in de Abhilash Talkies had aangedaan.

Er waaide een stekende wind tegen haar droge, pijnlijke ogen.

Chacko legde voor Rahel een kippenpoot en wat friet op een bordje.

‘Nee, dank u,’ zei Rahel, in de hoop dat Ammu haar straf zou in-trekken als ze op de een of andere manier zichzelf een straf kon op-leggen.

‘Misschien een beetje ijs met chocoladesaus?’ vroeg Chacko.

‘Nee, dank u,’ zei Rahel.

‘Goed dan,’ zei Chacko. ‘Maar je weet niet wat je mist.’

Hij at eerst alle kip op en toen al het ijs.

Rahel trok haar pyjama aan.

‘Vertel me vooral niet waarom je straf krijgt,’ zei Chacko. ‘Ik wil het niet horen.’ Hij veegde met een stuk paratha het laatste beetje chocoladesaus uit de sauskom. Een walgelijk toetje-na-het-toetje. ‘Wat heb je gedaan? Tot bloedens toe aan je muggenbeten gekrabd? Vergeten de taxichauffeur te bedanken?’

‘Nog iets veel ergers,’ zei Rahel, loyaal jegens Ammu.

‘Vertel het me vooral niet,’ zei Chacko. ‘Ik wil het niet weten.’

Hij belde de roomservice en een vermoeide bediende kwam de borden en de botjes weghalen. Hij probeerde de etensluchtjes te vangen, maar ze ontsnapten en klommen de slappe, bruine hotelgordijnen in.

Een leeg nichtje en een volle oom stonden samen hun tanden te poetsen in de badkamer van het hotel. Zij een verloren figuurtje, een veroordeelde in een gestreepte pyjama en een fonteintje in een Love-in-Tokyo. Hij in zijn katoenen hemd en onderbroek. Zijn

hemd, strak als een tweede huid over zijn ronde buik gespannen, hing slap over het navelkuiltje.

Toen Rahel haar schuimende tandenborstel stilhield en in plaats daarvan haar tanden bewoog, zei hij daar niets van.

Hij was geen fascist.

Ze spuugden om beurten. Rahel inspecteerde haar witte Binaca-schuim dat langs de rand van de wasbak omlaagdroop zorgvuldig, om te zien wat er te zien viel.

Welke kleuren en vreemde wezentjes waren er uit de spleten tussen haar tanden geschuurd?

Vanavond niets. Niets bijzonders. Alleen Binaca-belletjes.

Chacko deed het Grote Licht uit.

Op bed deed Rahel haar Love-in-Tokyo uit en legde hem naast haar zonnebril. Haar fonteintje zakte een beetje in, maar bleef rechtop staan.

Chacko lag op bed in het poeltje licht van zijn bedlampje. Een dikke man op een donker toneel. Hij deed een greep in zijn hemd dat gekreukt op zijn voeteneind lag. Hij trok zijn portefeuille uit de zak en ging de foto van Sophie Mol liggen bekijken die Margaret Kochamma hem twee jaar daarvoor had gestuurd.

Rahel lag naar hem te kijken en haar kille nachtvlinder spreidde opnieuw zijn vleugels. Langzaam open. Langzaam weer dicht. De luie knipoog van een roofdier.

De lakens waren grof, maar schoon.

Chacko sloot zijn portefeuille en deed het licht uit. Hij stak een Charminar op in het donker en vroeg zich af hoe zijn dochtertje er nu uitzag. Negen was ze. De laatste keer dat hij haar had gezien was ze rood en rimpelig. Nauwelijks menselijk. Drie weken later had zijn vrouw Margaret, zijn enige liefde, hem huilend over Joe verteld.

Margaret zei tegen Chacko dat ze niet langer bij hem kon blijven. Dat ze haar eigen ruimte nodig had. Alsof Chacko haar planken gebruikte voor zijn kleren. Wat trouwens nog aannemelijk was ook als je hem kende.

Ze zei dat ze wilde scheiden.

Die laatste kwellende nachten voor hij bij haar wegging, sloop Chacko soms zijn bed uit om met een zaklantaarn naar zijn sla-

pende kind te gaan kijken. Om haar te léren. In zijn geheugen te prenten. Om zeker te weten dat het klopte als hij haar later voor zijn geest zou halen. Hij prentte het bruine dons op haar zachte schedeltje in zijn geheugen. De vorm van haar voortdurend bewegende tuitmondje. De spleetjes tussen haar teentjes. Een vage moederplek. En toen begon hij zijn dochttertje onwillekeurig te onderzoeken op sporen van Joe. Het baby'tje omklemde zijn wijsvinger terwijl hij zijn waanzinnige, hopeloze, jaloerse onderzoek bij lantaarnlicht voortzette. Haar naveltje stond als een monumentale koepel op een berg op haar verzadigde zijdezachte buikje. Chacko legde er zijn oor tegen en luisterde met verbaasd ontzag naar het gerommel vanbinnen. Naar de boodschappen die van hier naar daar werden gezonden. Nieuwe organen die aan elkaar moesten wennen. Een nieuwe regering die haar systemen opzette. De arbeidsverdeling organiseerde, besliste wie er wat ging doen.

Ze rook naar melk en urine. Chacko bedacht hoe wonderlijk het was dat zoiets kleins en ongevormds, zo vaag in haar gelijkenis, de aandacht, de liefde, het verstand van een volwassen man zo volledig op kon eisen.

Toen hij vertrok, had hij het gevoel dat er iets uit hem was weggescheurd. Iets groots.

Maar Joe was nu dood. Omgekomen bij een verkeersongeluk. Dood als een pier. Een Joe-vormig gat in het heelal.

Op de foto die Chacko had, was Sophie Mol zeven. Blank en blauw. Rozelippig, en nergens een spoor van Syrisch christen. Al beweerde Mammachi met grote stelligheid dat ze de neus van Pappachi had toen ze naar de foto tuurde.

'Chacko?' vroeg Rahel in haar donkere bed. 'Mag ik u iets vragen?'

'Wat je maar wilt,' zei Chacko.

'Chacko, houdt u het Meest van Allemaal van Sophie Mol?'

'Het is mijn dochter,' antwoordde Chacko.

Daar dacht Rahel over na.

'Chacko? Móeten mensen altijd per se het Meest van Allemaal van hun eigen kinderen houden?'

'Regels zijn er niet,' zei Chacko. 'Maar meestal is dat wel zo.'

'Chacko, is het bijvoorbeeld, bijvóórbeeld mogelijk dat Ammu

meer van Sophie Mol houdt dan van mij en Estha? Of dat u, bijvoorbeeld, meer van mij houdt dan van Sophie Mol?’

‘In de Menselijke Aard is alles mogelijk,’ zei Chacko met zijn Voordrachtsstem. Hij sprak nu tegen het donker, plotseling ongevoelig voor zijn kleine nichtje met het fonteintjeshaar. ‘Liefde. Waanzin. Hoop. Grenzeloze Vreugde.’

Van de vier zaken die Mogelijk waren in de Menselijke Aard, vond Rahel *Grenzeloze Vreugde* het droevigst klinken. Misschien vanwege de manier waarop Chacko het zei.

Grenzeloze Vreugde. Het had een kerktoneel. Als een droeve vis met overall vinnen.

Een kille nachtvlinder tilde een kil pootje op.

De sigarettenrook spiraalde de nacht in. En de dikke man en het kleine meisje lagen zijgend wakker.

Een paar kamers verderop werd Estha wakker, terwijl zijn jongste oudtante lag te snurken.

Ammu sliep en zag er prachtig uit in het blauwgetraliede straatlicht dat door het blauwgetraliede raam naar binnen scheen. Ze lachte een diepe slaaplach die droomde van dolfinen en een getralied diepblauw. Het was een lach die niet liet blijken dat hij toebehoorde aan een tijdbom die ieder ogenblik af kon gaan.

Estha Alleen liep wankelend naar de badkamer. Hij braakte een heldere, bittere, citroenige, schuimende vloeistof met prik. De bittere nasmaak van de eerste ontmoeting met Angst van een Kleine Man. Pom pom.

Hij voelde zich een beetje opgeknapt. Hij trok zijn schoenen aan en liep met slepende veters zijn kamer uit, de gang af en bleef stilnetjes voor de deur van Rahel staan.

Rahel ging op een stoel staan en deed de deur voor hem van de knip.

Chacko nam niet de moeite zich af te vragen hoe ze had kunnen weten dat Estha voor de deur stond. Hij was eraan gewend dat ze soms vreemd deden.

Hij lag als een gestrande walvis op het smalle hotelbed en vroeg zich terloops af of Rahel inderdaad Velutha had gezien. Het leek hem niet waarschijnlijk. Velutha had te veel te verliezen. Hij was een

Paravan met een toekomst. Hij vroeg zich af of Velutha misschien officieel partijlid was geworden. En of hij de afgelopen tijd contact had gehad met kameraad K.N.M. Pillai.

Eerder dat jaar hadden de politieke aspiraties van kameraad Pillai een onverwacht steuntje in de rug gekregen. Twee lokale partijleden, kameraad J. Kattukaran en kameraad Guhan Menon, waren als vermoedelijke Naxalieten uit de partij gestoten. Een van hen – kameraad Guhan Menon – was bij de tussentijdse verkiezingen in Kottayam van de maand daarop de gedoodverfde partijkandidaat voor de statenvertegenwoordiging geweest. Nu hij uit de partij was gestoten, stond er een aantal figuren te trappelen om het gat op te vullen. Een van hen was kameraad K.N.M. Pillai.

Kameraad Pillai was de gang van zaken bij Paradise Zuur in de gaten gaan houden met het fanatisme van een reservespeler op de bank bij een voetbalwedstrijd. Een nieuwe vakbond, hoe klein ook, oprichten in (naar hij hoopte) zijn toekomstige kiesdistrict, zou een uitstekende opstap zijn voor een klimtocht naar het nationale parlement.

Tot dan toe had ‘communistje spelen’ (zoals Ammu het noemde) bij Paradise Zuur & Zoetwaren weinig meer voorgesteld dan een onschuldig, buiten werkuren gespeeld spelletje. Maar iedereen behalve Chacko begreep dat de fabriek, die al diep in de schulden stak, in grote problemen zou raken als het spel ernst werd en Chacko het dirigeerstokje zou worden ontnomen.

Omdat het financieel niet goed ging, kregen de arbeiders minder dan het door de vakbond vastgestelde minimumloon. Uiteraard was het Chacko zelf die ze daarop wees en die ze beloofde dat hun loon herzien zou worden zodra het beter ging met de zaak. Hij geloofde dat ze hem vertrouwden en dat ze beseften dat hij het goed met ze voor had.

Maar er was iemand die dat anders zag. 's Avonds als het werk erop zat, wachtte kameraad K.N.M. Pillai de arbeiders van Paradise Zuur op en loodste ze zijn drukkerij in. Met zijn hoge, schrille stem riep hij ze op tot revolutie. Hij wist in zijn toespraken een slim gedoseerd evenwicht te bereiken tussen relevante lokale zaken en indrukwekkende maoïstische retoriek, die in het Malayalam nog indrukwekkender klonk.

‘Arbeiders aller landen,’ piepte hij dan. ‘Weest moedig. Durft te vechten, biedt moeilijkheden het hoofd en trekt onvermoeibaar op. Dan zal de hele wereld toebehoren aan het Volk. Monsters van velerlei aard zullen te gronde gericht worden. Eist op waar u recht op heeft. Jaarlijkse bonus. Steunfonds. Ongevallenverzekering.’ Omdat hij deze toespraken voornamelijk als proefdraaien zag voor het moment waarop hij, kameraad Pillai, als districtsafgevaardigde in het nationale parlement een miljoenenpubliek zou toespreken, hadden toon en ritme iets grotesks. Zijn stem sprak tot groene rijstvelden en rode banieren die tegen het blauwe hemelgewelf wapperden; niet tot een benauwd vertrekje met de lucht van drukkersinkt.

Kameraad K.N.M. Pillai zette zich nooit openlijk tegen Chacko af. Wanneer hij in zijn toespraken naar hem verwees, ontdeed hij hem zorgvuldig van alle menselijke eigenschappen en zette hij hem neer als een abstract radertje in een groter geheel. Een theoretisch concept. Een pion in het schandelijke bourgeoiscomplot om de revolutie te dwarsbomen. Hij noemde nooit zijn naam, maar duidde hem altijd aan als ‘de directie’. Alsof Chacko vele personen was. Dat was tactisch slim en bovendien was het voor kameraad Pillai makkelijker een rein geweten over zijn eigen zakelijke betrekkingen met Chacko te houden als hij persoon en functie op die manier gescheiden hield. Het contract om de etiketten van Paradise Zuur te drukken gaf hem een inkomen dat hij hard nodig had. Hij hield zichzelf voor dat Chacko-als-klant en Chacko-als-directie twee verschillende personen waren. Uiteraard weer geheel gescheiden van Chacko-als-kameraad.

Het enige obstakel bij de plannen van kameraad K.N.M. Pillai was Velutha. Van alle arbeiders bij Paradise Zuur was hij het enige officiële partijlid en dat gaf kameraad Pillai een bondgenoot tegen wil en dank. Hij wist dat alle andere, Aanraakbare, arbeiders in de fabriek om hun eigen, oeroude redenen een hekel aan Velutha hadden. Kameraad Pillai stapte zorgvuldig om dit kreukje heen en wachtte op een geschikte gelegenheid om het glad te strijken.

Hij onderhield voortdurend contact met de arbeiders. Hij zorgde dat hij precies wist wat er in de fabriek speelde. Hij dreef de spot met ze omdat ze zulke lage lonen accepteerden terwijl nota bene hun eigen regering, de Volksregering, aan de macht was.

Toen de boekhouder Punnachen, die Mammachi iedere ochtend de krant voorlas, met het nieuws kwam dat de arbeiders over loonsverhogingseisen praatten, werd Mammachi woedend. 'Zeg maar dat ze eens de krant moeten lezen. Er is een hongersnood aan de gang. Er is geen werk. De mensen sterven als ratten. Ze mogen al blij zijn dat ze werk hebben.'

Als er iets belangrijks in de fabriek gebeurde, werd dat steevast aan Mammachi en niet aan Chacko gerapporteerd. Misschien omdat Mammachi beter in het conventionele beeld paste. Zij was de Modalali. Ze speelde haar rol. Haar reacties konden weliswaar hard zijn, maar waren voorspelbaar en overduidelijk. Chacko daarentegen was wel de Heer des Huizes, en had het wel over mijn zuur, mijn jam en mijn kerriepoeder, maar hij zette zo vaak een andere pet op dat hij de scheidslijnen tussen de kampen vervaagde.

Mammachi probeerde Chacko te waarschuwen. Hij wachtte tot ze haar zegje gedaan had, maar luisterde niet echt naar wat ze zei. En zo bleef Chacko, ondanks de eerste tekenen van onvrede in de Paradise-fabriek, hardnekkig als voorbereiding op de revolutie communistje spelen.

Die avond overdacht hij op zijn smalle hotelbed slaperig de mogelijkheid om kameraad Pillai de wind uit de zeilen te nemen door zijn arbeiders in een soort privévakbond te organiseren. Hij kon er verkiezingen voor uitschrijven. Ze laten stemmen. Ze konden om beurten als verkozen vertegenwoordigers fungeren. Hij glimlachte bij de gedachte aan ronde-tafelonderhandelingen met kameraad Sumathi, of, nog beter, met kameraad Lucykutty. Die had veel mooier haar.

Zijn gedachten keerden terug naar Margaret Kochamma en Sophie Mol. Er knelden zulke felle liefdesbanden om zijn borst dat hij nauwelijks adem kon halen. Hij bleef wakker liggen en telde de uren totdat ze naar het vliegveld zouden rijden.

Op het bed naast hem lagen zijn neefje en nichtje met hun armen om elkaar heen te slapen. Een warme en een koude helft van een tweeling. Hij en Zij. Wij en Ons. Op de een of andere manier niet geheel onbewust van het noodlot en alles daaromheen dat ze te wachten stond.

Ze droomden van hun rivier.

Van de kokospalmen die zich erin overbogen en met kokosogen naar de voorbijglidende boten keken. 's Ochtends stroomopwaarts. 's Avonds stroomafwaarts. En van het doffe, sombere geluid van de bamboestokken van de schippers die tegen het donkere, geoliede boothout bonkten.

Het was warm, het water. Grijsgroen. Net golvende zijde.

Met vis erin.

Met de lucht en de bomen erin.

En 's nachts met de gebarsten gele maan erin.

Toen ze het wachten moe werden, klommen de etensluchtjes uit de gordijnen en dreven ze door de ramen van hotel Sea Queen weg om de hele nacht te dansen op de naar eten geurende zee.

Het was tien voor twee.